Societat | Roser Regolf | Actualitzat el 01/11/2018 a les 11:59

Enric Garriga: «La millor vacuna contra el feixisme és portar els joves a veure un camp de concentració»

Entrevistem a Enric Garriga, president de l'Amical Mauthausen, en relació amb el projecte ?Les portes de la memòria?, que investigarà la vida dels deportats ampostins

Enric Garriga, president de l'AMICAL Mauthausen. | Roser Regolf

Entre el 1933 i el 1945, deu ampostins van ser deportats als camps de concentració nazis. Els deportats formen part d'una memòria silenciada que dins i tot ara, més de 70 anys després, encara ens és desconeguda. Conèixer el passat ens serveix per entendre el present i intentar no repetir-ne els errors, i s'ha de començar pels més joves, els que estan més lluny d'aquella barbàrie. Durant els pròxims dos cursos, els alumnes de l'Institut Ramon Berenguer IV d'Amposta estudiaran la vida de deu homes ampostins que van ser deportats als camps de concentració. "Les portes de la memòria" obriran una mirada als joves, que treballaran amb els arxius i les famílies de les víctimes, i que a final de curs faran un viatge a Alemanya per visitar un camp de concentració.

El projecte "Les portes de la memòria", forma part de la Xarxa de memòria i prevenció del feixisme

"Mai més", de l'Amical de Mauthausen i altres camps, una associació que agrupa als i les exdeportades republicanes dels camps de concentració del III Reich. Des del 2012, l'Enric Garriga és el president de l'organització.

- Com es va fundar l'Amical de Mauthausen?
L'Amical el funden l'any 1962 els deportats i deportades, poc després de sortir del camp. L'amical de Mauthausen és una organització memorialista que té com a objectius fonamentals protegir i conservar la memòria de la deportació republicana als camps nazis, i prevenir el feixisme. És a dir, que allò que va passar no torni a passar.

- No va ser tan fàcil com a altres països, no?
La història de l'Amical és diferent de les Amicals que hi ha a altres països, perquè nosaltres vam ser els perdedors de la guerra. La victòria dels aliats va provocar que les associacions d'altres països com França o Alemanya, poguessin començar a treballar i protegir la memòria a partir de l'any 45. Aquí això no va passar, es va haver de fer tot d'amagat, per això a Espanya es va optar pel nom d'Amical de Mauthausen i altres camps, per aglutinar a tots els deportats.

- Perquè Mauthausen i no el nom d'un dels altres camp de concentració?Mauthausen va ser el camp on hi va haver més espanyols. Del voltant dels 10.000 republicans i republicanes deportats als camps, pràcticament 8.000 van anar al camp de Mauthausen. Per tant és el camp conegut com "el camp dels espanyols".

- Hi havia gent de les Terres de l'Ebre també?
Sí, hi ha gent de tots els punts d'Espanya. I de l'Ebre, a la nostra base de dades ens surten 10 persones d'Amposta. Són les persones sobre el que es farà el treball ?Les portes de la memòria'.

Els alumnes duran a terme un projecte de recuperació de la memòria dels deportats. Foto: R.Regolf

- Se segueix negant el nazisme?
No es nega, però es distorsiona. És evident que és molt difícil negar els fets històrics però sí que hi ha uns intents de rebaixar-ho, de difuminar els fets i espolsar-se responsabilitats, sempre amb la idea de com menys se'n parli i com més tard millor, així potser s'oblida. Per exemple, hi ha dos casos molt clars: la participació d'Espanya o de la França col·laboracionista amb el règim nazi és molt clara, i en canvi sembla que tot ho hagin fet els alemanys sols. Sembla que la culpa de què els deportats espanyols haguessin anat als camps nazis era dels alemanys. No, era dels franquistes, del feixisme espanyol.

- Som un país de desmemòria?
Evidentment, però una desmemòria provocada. L'Amical es funda al 62 i fins al 78 no es legalitza. Per tant tota aquesta feina que s'ha hagut de fer d'amagat ha provocat que molta gent no en parlés, que molta gent per por no expliqués la seva història o cremés els documents que tenia. Han passat tants anys sense poder explicar les coses que quan s'han pogut explicar molta gent ja havia mort. I això és lamentable.

- Què és el projecte "Les portes de la memòria"?
Nosaltres tenim un projecte marc que és la Xarxa de memòria i prevenció del feixisme "Mai més", que és un projecte que vol treballar amb el món municipal, a partir de les històries dels deportats locals. I llavors a cada territori aquest projecte té un nom específic, i aquí es diu "Les portes de la memòria".

"És evident que és molt difícil negar els fets històrics però sí que hi ha uns intents de rebaixar-ho, de difuminar els fets i espolsar-se responsabilitats"

- Com ha funcionat a altres llocs?
Està funcionant força bé, malgrat el que dèiem abans de la desmemòria i les dificultats d'estar en un país on segons com no en vol parlar d'aquestes coses. És un treball molt de voluntariat, perquè segons qui governa no tenim les subvencions suficients. Tot i això, cada vegada hi ha més implicació tant de municipis com d'instituts. Ara, abans d'acabar l'any, signarem el conveni de col·laboració amb l'Ajuntament d'Amposta, el que també participarà en la trobada d'ajuntaments de la xarxa.

- Quin impacte té en els joves la visita al camp de concentració?
És importantíssim. La millor vacuna contra el feixisme és portar als nois a veure un camp de concentració. I això és una part fonamental del projecte, perquè ara el feixisme, l'extrema dreta i els grups neonazis estan renaixent a Europa i llançant moltes proclames. A Catalunya sentim allò de "primer els de casa", "fora els immigrants i les mesquites"... tot aquest llenguatge xenòfob està al carrer, per això és molt important que els joves entenguin que vol dir això. I la millor manera és portar-los a veure on condueix tot això. Dir "primer els de casa" s'acaba a les cambres de gas d'un camp de concentració, i quan els nois visiten un camp aquest missatge ja no cala amb ells.

- Què ha provocat este augment del feixisme?
Això es digne d'un estudi. Perquè unes persones que igual no tenen una classe socioeconòmica elevada, perquè voten o perquè s'apunten a un partit feixista. Aquesta és una cosa que em té molt preocupat, perquè calen en les persones aquests tipus de missatges. Segurament té a veure amb la cultura, amb l'educació, amb els instints bàsics de les persones... L'extrema dreta el

que fa és provocar el conflicte entre víctimes i víctimes, és a dir, la classe obrera d'un país perquè s'enfronta als immigrants? Aquesta por a perdre el lloc de treball que volen fer creure aquests partits, tot això és molt perillós.

"L'extrema dreta el que fa és provocar el conflicte entre víctimes i víctimes, és a dir, la classe obrera d'un país perquè s'enfronta als immigrants?"

-Creu que la situació que tenim actualment amb el tema de la immigració pot acabar provocant l'auge del feixisme?
És molt fàcil fer demagògia d'això i els partits d'extrema dreta ja ho estan fent. Estan intentant enfrontar els ciutadans d'un país amb els que vénen de fora expulsats d'un altre lloc a causa de la misèria, de la fam o de les guerres, en definitiva per l'explotació que nosaltres hem fet dels seus recursos naturals.

- Tornem al projecte dels estudiants, quines són les preguntes més freqüents que es fan els i les joves quan visiten un camp de concentració?
Depèn molt del nivell de coneixement en què venen, però queden molt sorpresos de la magnitud de la tragèdia. Fan preguntes sobre el funcionament dels camps, sobre els experiments... els afecta molt veure les grans xifres de persones que van passar per allà. I l'altra cosa també és saber que allà hi havia espanyols i catalans, perquè mols venen allí pensant que és on es matava als jueus, però sense tenir consciència que allí també hi havia gent d'Amposta, de Barcelona, de Tarragona i de tot arreu. I això els sorprèn molt.

Garriga durant la presentació del projecte Foto: R.Regolf

- Visitar un camp de concentració et canvia la vida?
Segur. De fet una de les coses més gratificants de la nostra feina és quan et vénen a veure pares i mares, que els seus fills han fet un viatge als camps, per donar-te les gràcies per la feina i dir-te que el seu fill o filla ha tornat canviat. Això et gratifica i ens fa veure que no tot està perdut.

- L'alumnat equipara el feixisme d'ahir amb el d'avui?
Sí, i no sols ells. Això és un projecte no només de mirada enrere per entendre que va passar i perquè, sinó que és molt important fer la mirada enrere per projectar-la endavant. Fer entendre que allò que va passar pot tornar a succeir. Que el crit de guerra dels deportats quan sortien dels camps, el "feixisme mai més", està ara en un moment molt perillós. Per això és important aquesta mirada endavant, la contextualització i l'actualització del tema.

-Des de l'Amical, teniu por que quan ja no hi hagi supervivents dels camps nazis, tota la memòria que esteu conservant s'acabe?
Sí, i estem ja en aquesta tessitura: d'espanyols en queden una dotzena de supervivents, i la resta de països també en queden pocs. Però aquesta és una preocupació general europea. En el marc d'Europa hi ha dos grans preocupacions. La primera és que passarà amb els moviments memorialistes quan no queden supervivents, per si els governs es tiren enrere i treuen les subvencions; i la segona és la conservació dels espais de memòria. Hi havia més de 1.500 camps de concentració a Europa, i ara en queden molt pocs. A més, la tendència dels països és diluir-los, difuminar-los... i si els poguessin enderrocar, els enderrocarien. Per tant és molt important que es mantinguin vius i que no es transformen en museus. Són un lloc de memòria de la deportació i l'assassinat de moltes persones, i la situació d'aquests espais és molt important que es conservi.